

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2000–2004 METŲ PROGRAMOS

2000 m. lapkričio 9 d. Nr. IX-20
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas, apsvarstęs Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000–2004 metų programą ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 67 straipsnio 7 punktu ir 92 straipsnio penktąja dalimi, n u t a r i a :

1 straipsnis.

Pritarti Ministro Pirmininko Rolando PAKSO pateiktai Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000–2004 metų programai.

2 straipsnis.

Nutarimas įsigalioja nuo priėmimo.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMO PIRMININKAS

ARTŪRAS PAULAUSKAS

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
2000–2004 METŲ PROGRAMA**

VILNIUS, 2000

1. ASMENS SAUGUMAS IR TEISĖS SISTEMA

Viena svarbiausių valstybės funkcijų – užtikrinti asmens prigimtines teises ir laisves, jo turto (taip pat jo namų ir verslo) saugumą. Sėkmingas šios funkcijos įgyvendinimas priklauso nuo tinkamos jos formų plėtotės, pagrįstos teisinės valstybės principų – įstatymų viršenybės, asmens teisių ir laisvių neliečiamybės, valdžios padalijimo, piliečių ir valstybės savitarpio atsakomybės, demokratijos – įtvirtinimu. Sutartinės formos vaidmens vykdant valstybės funkcijas plėtojimas, teisės sistemos ir teisės aktų sistemos santykio, leidžiančio teisės aktams tapti prieinamesniems ir lengviau suvokiamiems, tarpusavyje suderintiems ir teisingai taikomiems, tinkamas suformavimas yra būtinos sąlygos, padedančios užtikrinti asmens saugumą ir darniai plėtoti teisės sistemą.

Teisės kūrimas užtikrinant žmogaus teises

Bus atsisakoma nereikalingo ir smulkmeniško teisinio reglamentavimo, kur įmanoma, bus palikta susitarimo laisvė patiems teisės subjektams.

Teisės aktai nebus priimami skubotai. Teisės akto rengimo ir svarstymo pagrindas bus iš anksto numatyti pagrindiniai jo principai ir tikslai.

Bus užtikrinta išankstinė nepriklausoma svarbiausių teisės aktų projektų ekspertizė.

Bus realiai įvertintas kiekvieno priimamo naujo teisės akto poveikis, taip pat santykis su teisės sistema, ir jis bus viešai atskleidžiamas.

Bus siekiama konsoliduoti teisės aktus ir kodifikuoti atskiras teisės šakas, išlaikyti kodifikuotų aktų turinio stabilumą.

Bus susisteminti galiojantys teisės aktai ir parengtas Lietuvos Respublikos įstatymų sąvadas.

Teisės aktų rengimas ir priėmimas bus viešas, bus sudaromos nepriklausomos ekspertų grupės konsoliduotiems teisės aktams ir kodifikavimui rengti.

Teisės aktų, nustatančių įpareigojimus privatiems subjektams, įsigaliojimo data bus nustatyta tokia, kad privatūs subjektai turėtų visas galimybes normaliai pasirengti jų laikytis.

Bus siekiama, kad imperatyvines normas nustatytų tik įstatymas. Įstatymo lydymieji aktai nustatys tik įgyvendinimo tvarką.

Teisė bus derinama su Europos Sąjungos teise, remiamasi Jungtinių Tautų Organizacijos ir Europos Tarybos reikalavimais bei rekomendacijomis, atsižvelgiant į Lietuvos žmonių poreikius.

Rengiamuose teisės aktų projektuose bus siekiama perteikti Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir jos protokolų nuostatas.

Žmogaus teisių ir interesų gynimas. Teisės įgyvendinimas

Bus aiškiai apibrėžtos valstybės institucijų ir pareigūnų veiklos ribos.

Bus siekiama suformuoti sistemą, leidžiančią veiksmingai tikrinti valstybės prievartos priemonių taikymo teisėtumą, pagrįstumą ir tikslingumą.

Valdžiai ir valstybės tarnautojams bus panaikinta daugelis galimybių savavališkai (įstatymų nenumatytais atvejais ir tvarka) spręsti privilegijų, lengvatų ir išimčių suteikimo ar atėmimo klausimus.

Bus pereita prie valstybės institucijų ir valstybės tarnautojų individualios atsakomybės už jų veika padarytus pažeidimus.

Bus įgyvendintas „vieno langelio“ principas: žmogus savo reikalus galės sutvarkyti atėjęs į valdžios instituciją vieną kartą. Dokumentus siųs pačios valdžios institucijos, griežtai laikydamosi nustatytų terminų. Be to, bus sudarytos galimybės savo reikalus sutvarkyti ne tik atėjęs į valdžios instituciją, bet ir paštu, taip pat elektroniniu paštu.

Bus įdiegta efektyvi nukentėjusiųjų moralinės ir materialinės žalos atlyginimo tvarka.

Nebus taikomi apribojimai ar privilegijos dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Bus realiai ir išsamiai tiriamos peticijos.

Valstybės institucijoms priimant sprendimus bus uždrausta remtis nepaskelbtais vidaus dokumentais.

Bus tęsiama teismo antstolių sistemos reforma, turinti užtikrinti veiksmingą teismo sprendimų vykdymą.

Šalinsime korupcijai ir kyšininkavimui palankias sąlygas – valdžiai nederamas funkcijas panaikinsime arba perduosime į nevalstybinio sektoriaus rankas.

Bus remiamas profesinis tobulėjimas, orientuotas į šiuolaikinę teisės doktriną ir integraciją į Europos Sąjungą, į žmogaus teisių apsaugą.

Bus siekiama plėtoti teisinės informacinės technologijas, leidžiančias susipažinti ne tik su teisės aktais bei jų projektais, bet ir su teisės taikymo aktais.

Žmogaus teisių ir interesų gynimas ir teisinė apsauga

Bus siekiama sukurti veiksmingą ginčų sprendimo sistemą, kuri garantuotų tinkamą teisės aktų taikymą.

Bus siekiama sukurti socialinius ir teisinius mechanizmus, galinčius minimizuoti ginčų atsiradimą.

Bus remiami alternatyvūs ginčų sprendimo būdai – arbitražas, tarpininkavimas – ir skatinamas teisinis aktyvumas.

Bus skatinamas teisėjų, advokatų ir notarų savireguliacijoms profesinių veiklos kodeksų pagrindu.

Teisėsaugos srityje bus suformuota darni ir veiksminga kovos su korupcija, kontrabanda, šešėline ekonomika, narkomanija ir organizuotu nusikalstamumu sistema: čia kiekviena institucija turės savo aiškias funkcijas, kompetencijos ribas ir atsakomybę. Šių institucijų veikla bus koordinuojama.

Policija be išimties reaguos į visus teisėtvarkos pažeidimus.

Bus kovojama su nusikaltimais mokyklose, ypač su smurtu prieš moksleivius ir narkotikų platinimu mokyklose.

Teisėsaugos institucijose bus mažinamas „kabinetinių“ pareigūnų skaičius.

Bus tęsiamos teisėsaugos institucijų struktūrinės reformos, atsisakoma funkcijų dubliavimo skirtingose institucijose.

Bus remiama visuomenės iniciatyva („saugi kaimynystė“ ir panašiai), padedanti didinti žmonių ir jų turto saugumą.

Moralinės ir materialinės žalos atlyginimas nusikaltimo aukai bus įtvirtintas kaip pagrindinis nusikaltimo išaiškinimo tikslas.

Bus užtikrintas tinkamas teisėsaugos institucijų materialinis aprūpinimas, kad jos galėtų garantuoti visuomenės saugumą. Policijos finansavimas turi priklausyti nuo jos darbo, o ne nuo nusikaltimų ir nusikaltėlių skaičiaus.

Privačioms saugos tarnyboms bus sudarytos geresnės teisinės sąlygos užtikrinti asmens ir nuosavybės saugumą.

Apsaugos policijos funkcijos bus perduotos į privačias rankas.

Bus decentralizuojamos viešosios tvarkos užtikrinimo funkcijos, dalis jų bus perduota savivaldybėms.

Bus įdiegta veiksminga intelektinės nuosavybės apsauga.

Teisėsaugos sistema bus pertvarkyta taip, kad už padarytą nusikaltimą bausmė taptų neišvengiama, o bylų tyrimo procedūros neduotų pagrindo vilkinti jų nagrinėjimo.

Bausmių ir nuobaudų sistema bus iš dalies pakeista – bus nustatytos teisės pažeidimams adekvačios bausmės. Bus mažinamas represinis bausmių poveikis, siekiama asmenų, atlikusių bausmę, perauklėjimo bei integravimo į visuomenę. Bus įtvirtintas bausmės ekonomijos principas – minimali bausmė, kurios užtektų paveikti nuteistą ir paskatinti jį pasitaisyti.

Laisvės atėmimu bus baudžiama rečiau, dažniau bus taikomi viešieji darbai, turtinės ir kitokios bausmės. Tai leis išvengti perpildytų kalėjimų ir taupyti mokesčių mokėtojų lėšas.

Bus humanizuojamos laikymo įkalinimo įstaigose ir areštines sąlygos, kaip to reikalauja tarptautiniai standartai, nebus žeminamas žmogaus orumas.

Bus pakeista nuobaudų už administracinius teisės pažeidimus skyrimo tvarka – atsisakyta nepagrįstai didelių sankcijų.

Bus plėtojama ankstyvoji nepilnamečių nusikalstamumo prevencija.

Bus parengtos nepilnamečių užimtumo ir narkotikų prevencijos programos.

Bus tiksliai nustatytas maksimalus suėmimo iki teismo nuosprendžio priėmimo laikas.

2. VALSTYBĖS VALDYMAS

Vyriausybė konstatuoja, kad ankstesnių kadencijų Seimo priimti nauji įstatymai, reglamentuojantys valstybės tarnybą, iš esmės buvo skirti tik tam tikriems valstybės tarnybos vidaus klausimams spręsti. Vyriausybė, iš principo nesutikdama su tokiais valstybės valdymo kryptimis, siekdama tobulinti jį iš esmės, mažinti centrinės valdžios įtaką, pasitikėdama dar neišnaudotomis savivaldybių galiomis veikti efektyviau, taupiau, vietos bendruomenei suprantamiau, rūpindamasi, kad visų lygių valdžios institucijos ir pareigūnai tarnautų žmogui ir bendruomenei, kelia sau šiuos tikslus ir uždavinius:

Parengti Lietuvos Respublikos Konstitucijos pakeitimus:

nustatyti, kad savivaldybių tarybų nariai ir merai renkami kas 4 metai, remiantis visuotine, lygia ir tiesiogine rinkimų teise, slaptu balsavimu. Savivaldybių rinkimus organizuoti Seimui įpusėjus savo kadenciją;

įteisinti antrojo lygio penkis atstovaujamuosius teritorijos administracinius vienetus, atitinkančius Europos Sąjungos regionų politikos reikalavimus;

įteisinti žemės (nepaisant jos paskirties) nuosavybę juridiniams asmenims, tarp jų ir savivaldybėms;

įteisinti galimybę užsienio piliečiams ir organizacijoms įsigyti nuosavybėn žemę (nepaisant jos paskirties) konstitucinio įstatymo nustatytoje vietoje ir sąlygomis.

Pertvarkyti Vyriausybės struktūrą:

parengti atitinkamą Vyriausybės struktūros pertvarkymo projektą, jame numatyti tikslų ir funkcijų paskirstymą, taip pat parengti naują Vyriausybės įstatymo projektą;

pereinamojo laikotarpio pradžioje palikti 13 ministerijų, vėliau jų sumažinti iki 12, palikti galimybes toliau mažinti ministerijų skaičių.

Sukoncentruoti ministerijų funkcijas valdymo politikai ir strategijai formuoti, atskirti vykdymo ir kontrolės funkcijas:

atlikti kiekvienos ministerijos ir joms pavaldžių institucijų valdymo funkcijų auditą;

nustatyti kiekvienos ministerijos strateginius tikslus ir paskirstyti joms funkcijas;

susisteminti ir suderinti ministerijoms pavaldžias institucijas;

detalizuoti visų valstybės ir savivaldybių institucijų funkcijas, panaikinti dubliavimą, maksimaliai konkretizuoti įgaliojimus ir riboti valdžią. Valdymo institucijos nėra politikos formavimo šaltinis, o tik konkrečios politikos vykdymo įrankiai, todėl jos privalo profesionaliai organizuoti darbą, sugebėti lanksčiai ir greitai persitvarkyti įgyvendinti Seimo keliamus naujus tikslus;

sukurti veiksmingą įstatymų įgyvendinimo mechanizmą, užtikrinantį, kad kiekviena tiek valstybės, tiek savivaldybės institucija pati laikytųsi įstatymų;

atsisakyti praktikos, kai įstatymo turinys keičiamas jo lydimaisiais aktais. Prieš įvedant naują normą (taisyklę), būtina nustatyti, ar ji atitinka priimtą strategiją, ir įvertinti jos diegimo išlaidas valstybei bei poveikį būsimajam reguliavimo objektui.

Racionaliai naudoti mokesčių mokėtojų ir kitas valstybės lėšas.

Įvykdyti apskričių reformą ir išplėsti savivaldybių teises:

panaikinti 10 apskričių administracijų, vietoj jų įsteigti 5 atstovaujamuosius teritorijos administracinius vienetus;

regioninio atstovavimo institucijoms numatyti antrojo lygio savivaldos funkcijas, kurių atskiros savivaldybės atlikti negali;

žemės ir žemės valdymo klausimus perduoti savivaldybėms;

visas apskričių administracijoms pavaldžias įstaigas ir kitas institucijas perduoti tų miestų ir rajonų savivaldybėms, kurių teritorijoje jos yra;

palaiptiesiems atsisakyti centralizuoto biudžeto lėšų perskirstymo. Sudaryti galimybę savivaldybėms formuoti savo biudžetus iš vietinių mokesčių ir rinkliavų. Nustatyti, kad tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys moka dviejų dalių mokesčius – fiksuotą dalį valstybei ir savivaldybei;

įstatymais įteisinti ribas, kurių laikydamasi savivaldybė pati galėtų nustatyti jai mokamų mokesčių dydį;

parengti ir pateikti Seimui savivaldybių vertybinių popierių tvarkymo įstatymo projektą;

keičiant savivaldybių administracines ribas, atsižvelgti į gyventojų nuomonę ir nustatyti galimų nuostolių atlyginimo tvarką;

turtą, kuris nebūtinai valstybės reikmėms ir kurio nereikia gražinti buvusiems savininkams, perduoti savivaldybėms.

Pertvarkyti valstybės tarnybos sistemą:

prieš įsteigiant naują valdymo instituciją arba pavedant esamai institucijai atlikti naują funkciją, įvertinti jos tikslingumą ir diegimo išlaidas tiek valstybei, tiek būsimajam reguliavimo objektui;

sukurti efektyvią valstybės tarnautojų motyvacijos (paskatinimų ir nuobaudų) sistemą;

įsteigus naują ar reorganizavus iki tol veikusią instituciją, bendras ministerijos ar kitos institucijos tarnautojų skaičius neturi didėti.

Nustatyti valstybės tarnybos ir viešojo administravimo atsakomybę:

nustatyti, kad teisės būtų neatskiriamos nuo atsakomybės – bet kurios grandies valdymo organai atsakytų už tai, ką turi teisę tvarkyti patys;

reikalauti, kad visų lygių valstybės institucijų atsakomybė būtų visiems suprantama, o veikla – kryptinga ir rezultatyvi bei paremta strateginiu planavimu;

nustatyti tvarką, kad valstybės ir savivaldybių institucijos priima savo veiklos taisykles ir viešai jas paskelbia, taip pat skelbia gyventojams suprantamą informaciją apie institucijų veiklą ir tai, kas jas kontroliuoja;

reikalauti, kad valstybės tarnautojai (valstybės ir savivaldybių institucijų) paslaugiai aptarnautų gyventojus, o priėmę klaidingą sprendimą jų atsiprašytų ir nedelsdami ištaisytų klaidą. Be to, kiekvienoje valstybės ar savivaldybės institucijoje turi būti viešai paskelbta jų tarnautojų veiksmų apskundimo tvarka;

nustatyti tvarką, kad dėl valstybės tarnautojų veikos moralinių ir materialinių nuostolių patyrusiems gyventojams nuostolius atlygintų valstybės ar savivaldybių institucijos, kurios atitinkamas sumas išieškotų iš kaltų valstybės tarnautojų.

Sukurti valstybės registrų sistemą, tinkamą operatyviam ir efektyviam valstybės darbui.

Dekoncentruoti teritorinį valstybės valdymą:

išnagrinėti institucijų (agentūrų, departamentų, inspekcijų ir panašiai), kurių veikla susijusi su atskirais šalies teritorijos regionais, perkėlimo į tų regionų centrus tikslingumą;

parengti ir įgyvendinti institucijų (kurias tikslinga perkelti) perkėlimo į regionų centrus strategiją.

Įtraukti visuomenę dalyvauti priimant svarbiausius sprendimus. Vyriausybė įsipareigoja, prieš priimdama gyventojams svarbiausius nutarimus, įvertinti visuomenės nuomonę, derinti skirtingus jos grupių interesus ir, mažindama priimamų teisės aktų skaičių, daugiausia dėmesio skirti jų kokybei, įgyvendinimo galimybėms ir kontrolei.

3. EKONOMIKA

Valdžios ir verslo santykiai grindžiami tarpusavio pasitikėjimu ir bendradarbiavimu. Skirtingų lygių valdžios institucijų santykiai su verslo bendruomene grindžiami dialogu, o ne konfrontacija.

Biudžeto ir finansų politika

Biudžeto ir finansų politikos srityje būtina užtikrinti, kad:

artimiausių metų valstybės biudžeto deficitas būtų ne didesnis kaip 2-3 procentai ir kasmet mažėtų, kol bus subalansuotas;

biudžeto lėšas skirstytų tik Seimas, būtų griežtai reglamentuotas ir detalizuotas patvirtinto biudžeto lėšų naudojimas;

būtų sudaromas konsoliduotas biudžetas, o valstybės biudžetas svarstomas kartu su visais nebiudžetinėmis fondais (kol jų yra);

valstybės biudžeto lėšomis būtų finansuojamos tik tos priemonės, kurios numatytos konkrečiame įstatyme nurodytam tikslui pasiekti, o ne sritys, „tradiciškai“ remiamos valstybės;

valstybės biudžeto lėšos bus skiriamos atsižvelgiant į asignavimų valdytojo ankstesnių metų biudžeto panaudojimo efektyvumą;

mokesčių dydis ir jų perskirstymas per biudžetą būtų mažinami;

biudžeto planavimas būtų orientacinis, pajamos iš baudų ir konfiskacijų nebūtų planuojamos mokesčius administruojančioms institucijoms ir šios pajamos nebūtų nurodomos biudžete;

palapsniui būtų apribota valstybės investicinė veikla – būtų vykdomos tik tokios valstybės investicijos, kurios būtinos numatytiems tikslams pasiekti arba kurių reikia tarptautinių organizacijų paramai (kofinansavimui) panaudoti;

valstybė spręstų išiskolinimų privatiems ūkio subjektams klausimą;

būtų apribotas struktūrinis valstybės skolinimasis, numatytos konkrečios sritys arba konkrečios sąlygos, kada toks skolinimasis yra pagrįstas ir reikalingas;

nebūtų diskriminuojami kreditų rinkos dalyviai, visiems būtų sudarytos vienodos skolinimosi sąlygos;

keičiant lito susiejimą su JAV doleriu į susiejimą su euru, būtų bendradarbiaujama su Lietuvos banku išlaikant valiutų valdybos modelį kaip sąlygą, kad bus užtikrintas nuoseklus šalies ekonomikos augimas ir žmonių pinigai bus apsaugoti nuo valdžios kišimosi.

Mokesčių politika

Vyriausybė parengs esamų mokesčių įstatymų pakeitimus, sieks, kad teisės aktuose būtų aiškios, tikslios ir vienareikšmiškai suprantamos mokesčių apskaičiavimo taisyklės ir vienodas mokesčio tarifas, ir numatys, kad:

fizinių asmenų pajamų mokesčio tarifas palaipsniui būtų sumažintas iki 24 procentų;
fizinių asmenų gaunamų pajamų neapmokestinamas minimumas būtų padidintas iki 320 litų;

būtų atsisakyta juridinių asmenų pelno mokesčio, apmokestinant dividendus;

būtų užbaigtas jungti Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ir valstybės biudžeto mokesčių administravimas – toks mokesčių administravimas būtų paprastesnis ir sumažėtų jo išlaidos;

būtų sudarytos sąlygos privačių pensijų fondų veiklai, kad nuosekliai būtų pereita prie privataus kaupiamojo draudimo;

būtų sudarytos sąlygos savarankiškai dirbti išsipirkus vienkartinį patentą;

akcizas prekėms (iš jų – ir prabangos) būtų taikomas tik tada, kai tai būtina Lietuvai integruojantis į tarptautines organizacijas;

būtų pakeista kelių mokesčio nustatymo tvarka, atsisakyta jo skaičiavimo nuo įmonių apyvartos;

būtų pakeista muitinės prekių vertės nustatymo tvarka ir palaipsniui mažinami muitai;

taikant PVM diferencijavimą, statyboms ir už statybos darbus būtų nustatytas 5 procentų pridėtinės vertės mokestis, o gyventojams - 9 procentų pridėtinės vertės mokestis už šildymo paslaugas;

pamažu būtų atsisakyta mokesčių lengvatų ir išimčių taikymo;

skatinant gyventojus taupyti ir ugdyti investavimo kultūrą, būtų panaikintas vertybinių popierių vertės prieaugio mokestis, kurio administravimo bendrosios sąnaudos viršija iš jo gautas pajamas;

funkcijos nebūtų deleguojamos savivaldybėms, jeigu jos atitinkamai nefinansuojamos;

būtų įgyvendintas visuotinis gyventojų pajamų ir turto deklaravimas.

Mokesčių administravimas

Mokesčių administravimo srityje būtina:

priimti bendrą mokesčių sistemos pagrindų įstatymą, numatantį visus mokesčius, jų subjektus ir objektus, abipusę mokesčių mokėtojų ir mokesčių rinkėjų atsakomybę, ginčų sprendimo tvarką. Šiame įstatyme būtų nustatyta maksimali mokesčių ir visų privalomų įmokų bei rinkliavų į valstybės nebiudžetinius fondus riba;

naujus mokesčius ir jų pakeitimus (išskyrus mokesčių mažinimą) įvesti tik nuo kitų finansinių metų, apie tai paskelbus „Valstybės žiniuose“ ne vėliau kaip prieš 3 mėnesius;
nustatyti periodišką mokesčių mokėjimo tikrinimą ir maksimalias jo trukmės ribas;
numatyti Valstybinės mokesčių inspekcijos finansinę atsakomybę už neteisėtą mokesčių išieškojimą ar veiklos sustabdymą;
atskirti tyčinį mokesčių nemokėjimą nuo apskaitos klaidų, nustatyti skirtingas sankcijas už šiuos veiksmus.

Verslo sąlygų išlaisvinimas

Verslo sąlygoms išlaisvinti numatome:

nedelsiant parengti ir įgyvendinti verslo sąlygas išlaisvinančius pasiūlymus;

nenaudoti valstybės lėšų investicijoms į privatų verslą;

likusias natūralias monopolijas ir strateginės reikšmės objektus restruktūrizuoti ir iš dalies arba visiškai privatizuoti, įdiegti veiksmingą šių įmonių valdymą, siekti jų konkurencingumo ir geresnės paslaugų kokybės;

užtikrinti valstybės turto privatizavimo proceso skaidrumą, garantuoti vienodas rinkos sąlygas visiems investuotojams – dalį valstybei priklausančių akcinių bendrovių akcijų parduoti per vertybinių popierių biržą, plačiai panaudoti šalies kapitalo rinkos infrastruktūrą, nevaržyti investuotojų papildomais reikalavimais ir išankstinėmis sąlygomis;

sudaryti palankią ekonominę aplinką naujiems ir esamiems instituciniams investuotojams kurtis ir veikti – liberalizuoti komercinių bankų, draudimo įmonių, investicinių pensijų fondų investavimo sąlygas pagal Europos Sąjungos teisės aktus ir praktiką;

netaikyti verslą ir verslo sąlygas reglamentuojančių įstatymų atgaline data;

aiškiai nustatyti tikrinančių institucijų ir jų pareigūnų įgaliojimus ir atsakomybę už neteisėtus veiksmus, reikalauti, kad kontrolės institucijos pareigūnas įrodytų verslininko padarytą klaidą, o ne verslininkas įrodinėtų pareigūno neteisumą. Nustatyti kontrolės institucijų pareigūnų neteisėtų veiksmų padarytos materialinės žalos atlyginimo mechanizmą;

vienodai vertinti tiek vidaus, tiek užsienio investicijas;

skatinti bankrutuojančių įmonių restruktūrizavimą;

plėtojant turizmo ir pramogų industriją, įteisinti lošimo namus.

Darbo santykių liberalizavimas

Liberalizuodami darbo santykius, įgyvendinsime šias nuostatas:

bus nustatyta, kad patvirtinta darbo sutarties tipinė forma yra ne privaloma, o rekomendacinė;

bus panaikinti apribojimai sudaryti bet kokios rūšies civilines sutartis tarp fizinių asmenų, taip pat tarp įmonių ir fizinių asmenų;

pamažu išnyks apribojimai dėl terminuotų darbo sutarčių sudarymo;

bus įtvirtintas darbdavių ir profesinių sąjungų lygiateisiškumas;

bus atsisakyta taikyti kvotas, leidimus, draudimus ir kitus apribojimus Europos Sąjungos piliečiams dirbti Lietuvoje;

bus panaikinti reikalavimai darbdaviui tą pačią dieną pranešti Sodrai apie asmens priėmimą į darbą ir per 3 dienas pranešti apie asmens atleidimą iš darbo;

bus panaikinti privalomi darbo laiko apskaitos žiniaraščiai;

bus panaikintas reikalavimas, kad darbuotojai privalo turėti identifikuojančius darbo pažymėjimus;

darbo santykius reglamentuojantys įstatymai bus derinami su Europos socialine chartija;

bus sumažintos kompensacijos valstybės tarnautojams ir kitiems darbuotojams, privalomos išmokėti pagal galiojančius įstatymus.

4. INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTRA

Informacinės visuomenės kūrimas tampa svarbiausia ekonomikos, visuomenės ir valstybės infrastruktūros dalimi. Informacinės visuomenės plėtra vertintina kaip Lietuvos strateginė užduotis, kuriai reikia neatidėliotinių sprendimų.

Įgyvendindama šią užduotį, Vyriausybė numato:

informacinės visuomenės plėtrai biudžeto lėšas skirti atskira eilute ir jas vertinti kaip investiciją į šalies ateitį;

pasiiekti, kad visi vidurinę mokyklą baigę abiturientai mokėtų dirbti ir naudotis kompiuteriu;

įgyvendinti valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo programą;

skatinti ryšių, duomenų perdavimo ir interneto infrastruktūros plėtotę, diegiant konkurenciją telekomunikacijų srityje;

mažinti esamą monopolinę paslaugų tiekėjų įtaką, siekti, kad informacinės technologijos ir ryšiai taptų prieinami visiems Lietuvos gyventojams;

sudaryti sąlygas plėtoti elektroninį verslą ir skaitmeninę ekonomiką ir sukurti reikiamą teisinę bazę;

įgyvendinti e-Vyriausybės (elektroninės Vyriausybės) programą, kad būtų geriau aptarnaujami gyventojai, didinamas valstybės valdymo efektyvumas ir mažinamos išlaidos;

įdiegti elektroninio parašo naudojimą, užtikrinti bendrą elektroninį asmens identifikavimą ir duomenų apsaugą;

per informacinės visuomenės plėtrą daryti įtaką socialinių problemų sprendimams (pvz., neįgaliųjų integracija į visuomenės gyvenimą);

pagal Seimo patvirtintą ilgalaikę Nacionalinę informacinės visuomenės plėtros strategiją rengti kasmetinius veiklos planus.

5. APLINKA IR URBANISTINĖ PLĖTRA

Aplinkos apsaugos sistema turi vadovaujantis „švarios plėtros“ principu. Pereinant nuo administracinio prie ekonominio reguliavimo, vykdant tarpusavyje subalansuotas urbanistinės, miškų ūkio plėtros bei aplinkos ir kultūros vertybių apsaugos programas, sutvarkius ir suderinus tarpusavyje procesą reglamentuojančius įstatymus ir kitus teisės aktus, numatoma:

aplinkos apsaugos srityje:

pereiti nuo administracinio prie ekonominio aplinkosaugos reguliavimo – įdiegti ir įgyvendinti ekonominio reguliavimo priemonės (pagal principą „teršėjas moka“);

rengti naujus ir tobulinti esamus gamtos išteklių naudojimo ir ūkinės veiklos bei aplinkosaugos reguliavimo įstatymus ir kitus teisės aktus siekiant sukurti subalansuotos šalies teritorijos raidos ir racionalaus gamtos išteklių naudojimo sąlygas;

plėtoti atliekų (ypač – pavojingų) tvarkymo programas;

tobulinti aplinkos užterštumo monitoringą, poveikio aplinkai vertinimą ir kontrolės sistemą, skatinti naudoti ekologiškai švarius energijos šaltinius, mažinti pavojingų atliekų kiekį diegiant tobulesnes technologijas;

plėtoti miškų ūkį, didinti šalies miškingumą – apželdinti mišku netinkamą žemės ūkiui žemę, taupiau ir efektyviau ją naudoti, plėtoti rekreacines funkcijas ir skatinti turizmą, kitokią veiklą;

mažinti vandens, oro, dirvožemio ir fizikinę taršą, stabdyti unikalaus kraštovaizdžio nykimą saugomose teritorijose;

urbanistinės plėtros ir statybų srityje:

padaryti galiojančių įstatymų pataisas, kad būtų paprastesnis projektų derinimas ir statybos leidimų išdavimas, kartu būtų išvengta nereikalingo valstybės tarnautojų kišimosi į šiuos dalykus;

iš esmės pakeisti valstybės institucijų, savivaldybių ir apskričių funkcijas, susijusias su statybos procesu, – visas teises ir atsakomybę perduoti savivaldybėms;

skatinti naujausių statybos metodų bei technologijų diegimą ir plėtrą;

pagal patvirtintas programas plėtoti miestų ir gyvenviečių bendrojo naudojimo ir inžinerinę infrastruktūrą;

naudojant bankų bei fondų lėšas, užtikrinti švietimo ir ikimokyklinio ugdymo, kitų visuomeninių įstaigų ar gyvenamųjų namų renovaciją ir modernizavimą, kad būtų taupomos valstybės lėšos ir energijos ištekliai;

būsto politikos srityje:

pradėti įgyvendinti būsto programas – spręsti ilgalaikio statybų kreditavimo problemą, pritraukti investicijų į būsto plėtrą naudojant mokesčių sistemos svetus;

skatinti socialinio būsto plėtrą savivaldybėse, teikti valstybės paramą socialiai remtiniams asmenims ir jaunoms šeimoms;

skatinti ūkio subjektus ar gyventojus, jau turinčius būstą, atnaujinti ir modernizuoti savo namus ar butus, kad būtų taupomos lėšos ir energijos ištekliai;

kultūros paveldo apsaugos srityje:

parengti kultūros paveldo apsaugos politikos nuostatas ir jų įgyvendinimo strategiją atsižvelgiant į visuomenės ir dabarties reikalavimus, užtikrinant aiškų funkcijų bei atsakomybės pasidalijimą;

nustatyti kultūros paveldo apsaugos prioritetus ir jų įgyvendinimo principus, užtikrinti, kad visuomenei būtų teikiama informacija apie kultūros paveldo apsaugos reikalavimus ir prasmę. Visi apribojimai turi būti aiškūs ir iš anksto žinomi;

sukurti ir įdiegti kompensavimo kultūros paveldo savininkams ir investuotojams bei jų skatinimo sistemas, tobulinti esamus ir parengti naujus teisės aktus bei metodikas bandant sukurti vientisą paveldo saugos valdymo ir reguliavimo sistemą.

6. TRANSPORTAS

Atsižvelgiant į geografinę Lietuvos padėtį, numatoma siekti maksimalaus šalies galimybių panaudojimo tranzito paslaugų rinkoje, taikyti paprastesnes tranzito procedūras. Ypač reikia atkreipti dėmesį į privačios iniciatyvos skatinimą, pritraukti investicijų, kad būtų steigiami kombinuoto transporto ir logistiniai centrai, plėtojami tarptautiniai ryšiai ir valstybių susitarimai, bendromis pastangomis tobulinti keleivių ir krovinių pervežimo procesą pagal tarptautinių konvencijų reikalavimus.

Įgyvendinant nacionalinę transporto politiką, per vidutinį laikotarpį numatoma:

Kelių transportas

Toliau plėtoti automagistralių ir krašto kelių tinklą.

Panaikinti apribojimus plėtoti prekybos ir aptarnavimo objektų tinklą prie automagistralių ir kitų valstybinės reikšmės kelių.

Pašalinti biurokratinės kliūtis, trukdančias kelių transporto vežėjų verslui. Taikyti paprastesnes muitinės, pasienio, sanitarinių ir kitų transporto tarnybų eksporto, importo ir tranzito procedūras – jos turi vykti sparčiai, būti pigios, be to, reikia užtikrinti krovinių saugumą.

Pertvarkyti visuomeninio keleivinio transporto institucinį valdymą – sudaryti vienodas verslo sąlygas privatiems ir municipaliniams vežėjams.

Įgyvendinti transporto priemonių savininkų ir valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą.

Vandens transportas

Modernizuoti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto infrastruktūrą – statyti naujas ir rekonstruoti esamas krantines, gilinti akvatoriją iki 14 metrų, rekonstruoti uosto įplaukos infrastruktūrą.

Gerinti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto sąveiką su kitomis transporto šakomis, modernizuoti privažiuojamųjų kelių ir geležinkelių infrastruktūrą.

Toliau plėtoti linijinės laivybos su užsienio šalių uostais tinklą.

Taikyti lanksčią uosto rinkliavų, krovos, sandėliavimo ir transportavimo Lietuvos teritorija tarifų sistemą.

Įdiegti Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste laisvojo jūrų uosto statusą.

Geležinkelių transportas

Tobulinti svarbiausias Lietuvos geležinkelių linijas, kad jos atitiktų Europos susitarimo dėl tarptautinių geležinkelio linijų (AGC) reikalavimus.

Įtvirtinti lygias privačių ir valstybinių vežėjų geležinkeliais veiklos sąlygas.

Oro transportas

Parengti nacionalinės aviakompanijos privatizavimo modelį, laiduojantį ilgalaikę plėtrą ir privatizavimo skaidrumą.

Modernizuoti lėktuvų nusileidimo kontrolės sistemas ir įdiegti skrydžių saugos priemones tarptautiniuose oro uostuose.

Įgyvendinti Bendrąjį daugiašalį tarptautinį aviacijos susitarimą – įsijungti į liberalizuotą pasaulio valstybių oro erdvę.

7. ŠVIETIMAS IR MOKSLAS

Švietimo reformos prioritetai

Švietimo reformos tikslas yra jauno žmogaus parengimas savarankiškam gyvenimui. Šis tikslas gali būti įgyvendintas laikantis šių prioritetų:

atviro pasauliui Lietuvos piliečio ugdymas;
naujos informacinės visuomenės ugdymas;
nevalstybinio švietimo sektoriaus plėtra;
švietimo vadybos tobulinimas.

Bendrasis lavinimas

Racionaliai sutvarkyti bendrojo lavinimo mokyklų tinklą – nustatyti tiek regionų ir gyventojų, tiek valstybės poreikius bei galimybes atsižvelgiant į socialinį, kultūrinį ir ekonominį tikslingumą.

Sudaryti lygias galimybes kaimo ir miesto moksleiviams įgyti tinkamą išsilavinimą vykdant racionalaus profiliavimo, mokyklų renovavimo ir moksleivių pavėžėjimo programas.

Užtikrinti, kad mokytųsi visi mokyklinio amžiaus vaikai, kuriuos rengtų kvalifikuoti pedagogai.

Efektyviau naudoti švietimui skiriamas lėšas, gerinti švietimo paslaugas, sudaryti realias galimybes teikti piliečiams tokias švietimo paslaugas, kurios būtų prieinamos pagal jų išgales ir poreikius.

Mokyklas finansuoti pagal principą „pinigai seka paskui vaiką“, garantuoti lygias galimybes nevalstybinėms ir valstybinėms švietimo įstaigoms.

Užtikrinti moksleivių savivaldą ir jų dalyvavimą sprendžiant mokyklos bendruomenės problemas.

Papildomas ugdymas

Plėtoti papildomo ugdymo veiklą, ypač vaikų ir jaunimo neformalųjį ugdymą kaip prioritetinę prevencijos ir socializacijos sritį. Skatinti ir remti demokratijos ir pilietinio ugdymo programas.

Igyvendinti principą „pinigai seka paskui vaiką“ ir papildomo ugdymo srityje.

Skatinti nevyriausybinių organizacijų veiklą, remti jaunimo iniciatyvą.

Ikimokyklinis ugdymas

Sukurti pedagoginių, psichologinių, socialinių paslaugų sistemą, garantuojančią tinkamą ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą.

Igyvendinti visuotinį ikimokyklinį ugdymą, garantuoti lygias sėkmingo mokyklinio starto galimybes.

Profesinis techninis mokymas

Profesinį mokymą lanksčiai orientuoti į dinamiškai kintančią darbo rinką.

Sudaryti lygias veiklos galimybes valstybinėms ir privačioms institucijoms profesinio rengimo srityje.

Suaugusiųjų švietimas

Nuolatinis mokymasis ir ugdymas turi būti prieinami visiems visuomenės nariams.

Perkvalifikavimo programos būtina tikslingai orientuoti socialinėms problemoms spręsti.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas ir atestavimas

Kvalifikacijos tobulinimas – vienas iš svarbiausių švietimo reformos veiksnių siekiant pedagogų bendruomenės atsinaujinimo.

Valstybė užsako kvalifikacijos tobulinimo programas, būtinas valstybinės švietimo politikos nuostatomis įdiegti.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimą iš dalies perduoti į privačių organizacijų rankas, įdiegti nepriklausomą vertinimą šios sistemos kokybei garantuoti.

Sukurti švietimo įstaigų vadybininkų mokymo sistemą.

Pertvarkyti pedagogų atestavimo sistemą – susieti ją su švietimo įstaigų finansavimo sistema ir numatyti sistemingą pedagogų perkvalifikavimą.

Mokslas ir studijos

Atlikti aukštųjų mokyklų studijų programų auditą pagal specialybes jas unifikuojant.

Užtikrinti atitinkamos specialybės būtiną žinių standartą.

Mokslui ir studijoms finansuoti skiriamų lėšų dydis turi pasiekti 1,5 procento BVP, dalį lėšų skirti studijų kreditavimo fondui.

Siekti, kad aukštojo mokslo dėstytojų atlyginimas nebūtų mažesnis už kitų valstybės tarnautojų atlyginimo vidurkį.

Parengti ilgalaikes valstybės investicijų į mokslą programas.

Pertvarkyti mokslinio tyrimo sektoriaus finansavimą. Siekti, kad finansavimas būtų tikslinis ir vykdomas konkurso būdu.

Parengti inovacinės politikos gaires ir strategiją pagal Europos Sąjungos rekomendacijas.

Sukurti nacionalinę inovacinio proceso plėtotės programą, paremtą sisteminiu požiūriu bei mokslo ir verslo integracija.

8. KULTŪRA

Pripažindami, kad kultūra yra vienas svarbiausių demokratinės valstybės kūrimo ir egzistavimo garantų, pagrindiniu ilgalaikiu Lietuvos valstybės kultūros politikos tikslu laikome tradicinių kultūros vertybių tapatumo išsaugojimą, puoselėjimą ir palankiausių modernios kultūros reiškinių kūrybos sąlygų užtikrinimą. Remdamiesi pagrindinėmis demokratijos nuostatomis, kultūros atvirumo ir kiekvieno piliečio laisvos kūrybinės saviraiškos principais, ypatingą reikšmę teiksime valstybės kultūros politikos prioritetų įvardijimui ir kryptingam įgyvendinimui:

profesionalaus meno autoriteto bendrame kultūros plėtros procese įtvirtinimui, iškiliausių Lietuvos menininkų, formuojančių teigiamą valstybės įvaizdį pasaulyje, kūrybos rėmimui ir sklaidai;

paramos jauniems kūrėjams formų įvairovei ir su šia parama sukurtų darbų įvertinimui ir pristatymui visuomenei;

gimtosios kalbos ir literatūros puoselėjimui, vertingų kultūros periodikos leidinių, literatūros, lituanistikos, istorijos, etninės kultūros, kultūrologijos, meno knygų bei reikšmingų pasaulinės literatūros kūrinių leidybai, jų sklaidai Lietuvoje ir užsienyje; informacinės visuomenės plėtros procesui;

kultūros paveldo priežiūrai ir apsaugai, kultūros paveldo įstaigų veiklos finansavimui ir vertingų projektų įgyvendinimui, naujų technologijų diegimui, kultūros paveldo objektų pristatymui ir kultūrinio turizmo skatinimui.

Įgyvendindama šiuos prioritetus, Vyriausybė numato:

atlikti valstybės kultūros įstaigų (įskaitant viešąsias įstaigas, kurių steigėjas yra valstybės institucija), jų funkcijų ir gautų subsidijų sisteminių auditą;

skatinti nevyriausybinių organizacijų, jaunimo kūrybinę veiklą;

decentralizuoti ir liberalizuoti Lietuvos kultūros valdymą;

skatinti kultūros ir meno programų kūrimą ir finansavimą racionaliai naudojant esamų kultūros institucijų, ypač nacionalinių, pajėgas. Prisidėti prie naujų tikslinio kultūros finansavimo šaltinių bei formų paieškos, kapitalo investicijų į kultūros objektus;

siekti kultūros finansavimo ir sklaidos, kūrėjo statuso bei autorių teisių apsaugos teisinių pagrindų įtvirtinimo; kultūros paramos ir labdaros įstatymų tobulinimo;

skatinti individualią ir kolektyvinę kūrybinę iniciatyvą, valstybinių ir visuomeninių regionų kultūros įstaigų bendradarbiavimą, mainus su užsienio valstybių regioninėmis kultūros įstaigomis;

toliau plėtoti integruotas bibliotekų modernizavimo programos įgyvendinimą;

toliau integruodama Lietuvos kultūrą į Europos kultūrą, siekti efektyviai naudoti Europos institucijų teikiamą intelektinę ir finansinę paramą, suderinti meninį gyvenimą reglamentuojančius įstatymus; aktyviai dalyvauti Europos Sąjungos kultūrinėse programose ir organizacijų veikloje;

teikti paramą Lietuvos tautinių mažumų kultūrinei raiškai;

būdamą įsitikinusi, kad kūno kultūra, sportas, turizmas ir tinkamos galimybės poilsiui turi būti prieinami visiems Lietuvos gyventojams, skatinti savivaldybes ir privatų verslą rengti ir įgyvendinti naujas iniciatyvas šioje srityje;

sudaryti palankias sąlygas iškiliems mūsų valstybės profesionaliojo sporto atstovams toliau garsinti Lietuvos vardą, nes tokių sąlygų sudarymas – viena geriausių investicijų į Lietuvos įvaizdžio formavimą.

9. KAIMO POLITIKA

Suprasdama labai sudėtingą ir dar blogėjančią žemės ūkio ir kaimo būklę, siekdama iš esmės spręsti ekonomines kaimo problemas, Vyriausybė įsipareigoja:

parengti naują nacionalinę ilgalaikę žemės ūkio plėtros strategiją ir tobulinti galiojančius teisės aktus (prireikus parengti ir naujų), kurių reikia šios strategijos priemonėms įgyvendinti;

tobulinti su žemės ūkiu ir kaimu susijusius teisės aktus ir prireikus priimti naujus, jeigu tai palengvintų pasirengimą integruotis į Europos Sąjungos žemės ūkio bendrosios politikos sistemą;

baigti gražinti žemę, spartinti žemės reformą;

atsisakyti žemės skirstymo pagal paskirtį;

įteisinti žemės nuosavybės teises juridiniams asmenims;

sudaryti sąlygas funkcionuoti žemės ir kreditų rinkoms;

atskirti socialinę paramą kaimo gyventojams nuo gamybos rėmimo ir teikti ją pagal socialines programas;

pasiekti, kad 10 procentų valstybės biudžeto lėšų būtų skiriama pirminei žemės ūkio gamybai, žaliavos perdirbimo pramonės plėtotei ir kaimo plėtrai;

palapsniui pereiti nuo žemės ūkio gamybos subsidijavimo prie tiesioginių išmokų;

būsimųjų metų žemės ūkio produkcijos kvotas (kur tokios kvotos bus taikomos) nustatyti iki einamųjų metų birželio 1 dienos;

parengti teisės aktus dėl atsiskaitymo laiku už parduotus žemės ūkio ir maisto produktus;

efektyviau įgyvendinti ekologinės žemdirbystės plėtros programą;

nustatyti tvarką, kaip kompensuoti žemdirbiams išlaidas dyzeliniam kurui;

geriau saugoti vidaus rinką nuo prastos kokybės, nelegaliai įvežamų žemės ūkio ir maisto produktų;

stiprinti vartotojų teisių apsaugą;

įgyvendinti ekonominių sankcijų politiką dempingo atvejais;

saugoti ir tausoti žemę, dirvožemio derlingumą, eksploatuoti melioracijos įrenginius, juos renovuoti ir modernizuoti;

suformuoti ir įgyvendinti užsienio prekybos žemės ūkio produktais politiką;

tinkamai pasirengti Europos Sąjungos struktūrinių fondų atėjimui ir panaudoti kiek galima daugiau Europos Sąjungos fondų paramos, kad skirtoji parama neliktų nepanaudota;

naudoti Europos Sąjungos fondus pagal nuoseklią plėtros strategiją (Nacionalinį regionų plėtros planą).

10. DARBAS IR SOCIALINĖ APSAUGA

Valstybės darbo ir socialinės politikos tikslas – sudaryti sąlygas kiekvienam asmeniui dirbti, savo jėgomis tvarkyti gyvenimą, laisvai ir atsakingai kurti savo ateitį, kartu solidariai pagelbėti tiems, kurie dėl nuo jų nepriklausančių aplinkybių negali apsirūpinti patys.

Įgyvendindama šį tikslą, Vyriausybė numato:

Socialinio draudimo ir pensijų srityje:

nedelsiant pradėti socialinio draudimo pensijų reformą – palaipsniui pereiti prie daugiapakopės pensijų sistemos, įvedant privalomąjį kaupiamąjį draudimą ir sukuriant papildomo nevalstybinio socialinio draudimo sistemą, užtikrinant, kad vykstant reformai nesumažės dabartinių socialinio draudimo pensijų dydis;

siekti, kad būtų sujungti Valstybinio socialinio draudimo fondo ir valstybės biudžetai; socialinio draudimo reformą, pradedant jos parengiamuoju etapu, vykdyti privatizavimo lėšų ir valstybės biudžeto pagrindu;

sumažinti Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto deficitą;

pertvarkyti nedraudiminių pensijų skyrimą;

toliau palaipsniui didinti pensinį amžių, kartu užtikrinti išankstinio išėjimo į pensiją galimybę;

užtikrinti, kad nesumažėtų pensijų perkamoji galia, tuo tikslu, atsižvelgiant į finansines galimybes, indeksuoti pensijas ne žemiau negu pagal kainų indeksą, sudarytą pagal minimalaus vartojimo prekių ir paslaugų krepšelį.

Socialinės paramos srityje:

plėtojant socialinės paramos sistemą, didinti jos efektyvumą, užtikrinti, kad parama pasiektų tuos, kuriems jos iš tiesų reikia;

susieti socialinę paramą su asmens pajamomis ir turtu, taikant visuotinę pajamų ir turto deklaravimo sistemą;

pereiti nuo lengvatų ir kompensacijų teikimo dotuojant paslaugų teikėjus prie tiesioginių piniginių išmokų;

sukurti paramos šeimai sistemą, kuri garantuotų jos, kaip socialinio instituto, savarankiškumą ir stabilumą, užtikrintų kartų kaitą, pagrindinį dėmesį skiriant jaunoms šeimoms;

įgyvendinti Vaiko teisių konvenciją, apsaugant vaiko, kaip piliečio, socialines garantijas ir ekonomines teises;

decentralizuoti socialinių paslaugų teikimą, daugiau funkcijų perduoti savivaldybėms; plačiau panaudoti nevalstybinį sektorių plėtojant bendruomenines socialines paslaugas, sudarant sąlygas privačiai iniciatyvai;

teikti pirmenybę pagalbai ir slaugai namuose, o ne stacionariose įstaigose (pensionuose, globos namuose ar panašiai);

parengti ir įgyvendinti neįgalių žmonių socialinės integracijos programą;

parengti ir įgyvendinti naują invalidumo nustatymo tvarką;

parengti ir pradėti įgyvendinti realiai veikiančią būsto kreditavimo programą, prioritetine grupe laikant jaunas šeimas.

Darbo srityje:

mažinti nedarbą, sudaryti palankesnes sąlygas kurti naujas darbo vietas, skatinti darbuotojų ir darbdavių solidarumą;

orientuoti profesinio mokymo sistemą į rinkos poreikius;

sukurti ir įgyvendinti konkursinę perkvalifikavimo sistemą;

efektyviau naudotis viešųjų darbų galimybėmis, tam tikrais atvejais vietoj bedarbių pašalpų mokėti už viešuosius darbus.

11. SVEIKATOS APSAUGA

Vyriausybė pasirengusi priimti sprendimus, kurie dabartinę sveikatos apsaugos sistemą padarytų visiems prieinama, saugią ir efektyvią, skatinančią medikus dirbti pacientui, racionaliai naudoti tam skirtas lėšas, o žmones – rūpintis savo sveikata:

bus užtikrinta visiems prieinama neatidėliotina medicinos pagalba, sukurta sveikatos profilaktikos ir priežiūros sistema, pagrįsta realiu sveikatos draudimu ir įstatymų garantuota pacientų teise pačiam pasirinkti gydytoją, bet kurią šalies – valstybinę ar privačią – sveikatos priežiūros įstaigą;

bus skatinamas savanoriškas sveikatos draudimas ir įmonių sveikatos fondų formavimas ir veikla siejant tai su ekonominiais svertais ir socialinio draudimo sistema;

be sveikatos draudimo lėšų, bus įteisinta galimybė pacientams papildomai susimokėti už paslaugas, kai paslaugų vertė didesnė už apmokėjimą iš privalomojo sveikatos draudimo;

bus pereinama prie sveikatos priežiūros finansavimo už suteiktas paslaugas;

bus suvienodintos privačių ir valstybinių sveikatos priežiūros įstaigų veiklos sąlygos (sutarčių su ligonių kasomis, PVM taikymo ir kitos);

bus tikslinami sveikatos priežiūros paslaugų įkainiai – diferencijuojami pagal teikiamų paslaugų sudėtingumą;

bus tobulinama sveikatos priežiūros įstaigų savireguliacija;

bus gerinamas sveikatos sistemos valdymas – į jį įtraukiami vadybos specialistai ir sveikatos sistemos viešojo administravimo institucijos;

bus optimizuotas sveikatos priežiūros įstaigų tinklas;

bus tobulinama pirminė sveikatos priežiūra – remiama ir skatinama pirminių sveikatos priežiūros įstaigų kaimo vietovėse plėtra, stiprinama bendrosios praktikos gydytojų institucija;

bus užtikrintos savivaldybių teisės planuojant ir organizuojant gyventojų sveikatos priežiūrą, plėtojami regioniniai ekonomiškai efektyvesni sveikatos priežiūros tinklai, kad geriau būtų organizuota pagalba ūmiais atvejais;

nuolatinis dėmesys bus skirtas sveikatos priežiūros kokybei gerinti – įdiegiamos informacinės sistemos, pagrįstos kokybės rodikliais, bus užtikrinta nešališka valstybinė sveikatos priežiūros prieinamumo, saugos ir efektyvumo kontrolė;

bus privatizuotos ir sukomercintos valstybės kontroliuojamos vaistinės, sanatorijos ir kitas neefektyviai tvarkomas ūkinis turtas;

sveikatos priežiūrai skirtos lėšos bus naudojamos laikantis demokratijos ir viešumo principų;

bus tobulinama vaistų kompensavimo politika;

bus diegiami sveikos gyvensenos principai, įgyvendinamos visuomenės sveikatos ugdymo ir ligų prevencijos programos, paremtos pasauline praktika.

12. NACIONALINIS SAUGUMAS IR KRAŠTO APSAUGA

Valstybės vidaus ir išorės saugumas – dvi neatskiriamos nacionalinio saugumo dalys. Vyriausybės nacionalinio saugumo politika turi užtikrinti gerą šalies saugumo sistemos funkcionavimą ir tinkamą krašto apsaugos institucijų pasirengimą priešintis agresijai, ginti Lietuvos nepriklausomybę, jos teritorijos vientisumą ir konstitucinę santvarką, užtikrinti deramą Lietuvos vietą Europos ir transatlantinėse saugumo struktūrose.

Plėtodama valstybės nacionalinį saugumą ir krašto apsaugos sistemą, Vyriausybė numato:

visapusiškai stiprinti demokratiją, žmogaus teisių ir laisvių apsaugą, skatinti spartesnę ekonomikos plėtrą, kitas piliečių ir visuomenės grupių iniciatyvas. Šalies vidaus saugumas bus stiprinamas per įvairias valstybės valdymo sritis (ekonomiką, socialinę ir sveikatos apsaugą, piliečių ir jų nuosavybės saugumą ir kitas), didinančias valstybės saugumą;

artimiausiu metu parengti arba patikslinti viešojo administravimo, kovos su nusikalstamumu ir korupcija, energetikos sistemos stabilumo, ekologinio saugumo ir kitas nacionalinį saugumą didinančias programas, užtikrinti, kad jos būtų įgyvendintos;

sumažinti alkoholizmo, savižudybių, narkomanijos, AIDS ir kitų masinių susirgimų plitimą; aktyviau rengti ir įgyvendinti prevencines programas, skirtas šioms problemoms spręsti;

nuolat analizuoti vidaus saugumui kylančias grėsmes ir imtis jų prevencijos priemonių;

toliau kurti demokratiškai kontroliuojamas Lietuvos ginkluotąsias pajėgas pagal Vyriausybės patikslintą ilgalaikį kariuomenės plėtros planą, užtikrinti jų efektyvų funkcionavimą;

siekti, kad ateityje Lietuvos gynybos pagrindas būtų profesionaliai parengta, modernia ginkluote ir technika aprūpinta, su NATO ginkluotosiomis pajėgomis sąveikaujanti kariuomenė;

rengti ginkluotąsias pajėgas ir visą šalies gynybos sistemą veikti narystės Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijoje sąlygomis; siekti, kad Lietuva būtų pakviesta stoti į šią organizaciją 2002 metų NATO viršūnių susitikime;

toliau tobulinti gynybos sistemos įstatymų bazę, kitus sistemos veiklą reglamentuojančius dokumentus;

nuolat analizuoti ir vertinti išorines grėsmes, numatyti priemones joms atremti.

Įgyvendindama numatytus tikslus, Vyriausybė:

kuo sparčiau didins gyventojų pajamas ir užimtumą, toliau vykdys sveikatos apsaugos ir pensijų reformas, kitas priemones, užtikrinančias valstybės ir jos piliečių saugumą;

toliau plėtos kariuomenę, kitas krašto apsaugos institucijas ir infrastruktūrą taip, kad jos būtų pasirengusios ginti valstybę ir jos piliečius nuo galimų išorės grėsmių ar agresijos;

sieks, kad sėkmingai būtų baigtas krašto apsaugos sistemos institucijų reorganizavimas, o kariuomenė pagal karinius-techninius gebėjimus būtų pajėgi veikti kartu su NATO valstybių pajėgomis; teiks pirmenybę eilinių karių ir karininkų rengimui ir mokymo tobulinimui;

dalyvaus NATO planavimo ir peržiūros procese, Partnerystės taikos labai programoje ir Euroatlantinės partnerystės tarybos veikloje; kasmet atnaujins Lietuvos pasirengimo narystei NATO programą karinėje-gynybinėje srityje; įgyvendins NATO narystės veiksmų programoje numatytas priemones;

racionaliai planuodama ir naudodama krašto apsaugai skirtas lėšas (2002 metais sieks, kad jos padidėtų iki 2 procentų bendrojo vidaus produkto), užtikrins gynybos programų, kurios parengtos ir bus rengiamos remiantis ilgalaikėmis krašto apsaugos sistemos plėtojimo programomis bei tarptautiniais įsipareigojimais, vykdymą ir finansavimą;

nedidindama šaukiamųjų į privalomąją karo tarnybą skaičiaus, siūlys palaipsniui pereiti prie profesiniu pagrindu grindžiamos kariuomenės; užtikrins alternatyvios darbo tarnybos įgyvendinimą; rengs mobilizacinę rezervą tiek kariuomenei papildyti paskelbus mobilizaciją, tiek veiksams teritorinės gynybos principais; tobulins savanoriškąją krašto apsaugos tarnybą, toliau reorganizuos vidaus tarnybos dalinius;

plėtos dvišalį tarptautinį ir regioninį karinį bendradarbiavimą; vykdydama Lietuvos tarptautinius įsipareigojimus, užtikrins, kad kariniai daliniai dalyvautų JTO, ESBO ir NATO vadovaujamose tarptautinėse taikos operacijose;

užtikrins valstybės sausumos ir jūros sienos apsaugą, plėtos kompleksinę civilinę-karinę oro erdvės stebėjimo, jūros stebėjimo ir kontrolės sistemas;

sieks panaudoti Lietuvos mokslinį, techninį ir gamybinį potencialą Lietuvos saugumo stiprinimo reikmėms, skirs tam dalį krašto apsaugai skiriamų lėšų.

13. UŽSIENIO POLITIKA

Lietuvos užsienio politika bus vieša, aiški, principinga, aktyvi ir tęstinė.

Svarbiausi užsienio politikos tikslai:

narystės Europos Sąjungoje siekimas kuo naudingiausiomis Lietuvai sąlygomis;

tolesnis glaudus bendradarbiavimas su NATO ir narystės šioje organizacijoje siekimas;

geri santykiai su kaimyninėmis valstybėmis;

esamų rinkų išsaugojimas ir aktyvi naujų paieška.

Narystė Europos Sąjungoje ir NATO

Narystės Europos Sąjungoje ir NATO siekimas bus laikomi lygiaverčiais uždaviniais.

Vyriausybė dės visas pastangas, kad Lietuva būtų pasirengusi 2004 metais tapti Europos Sąjungos nare. Lietuvos žmonės bus supažindinami su Europos Sąjungos finansinės pagalbos mechanizmais ir mokomi jais naudotis.

Numatoma toliau aktyviai dalyvauti vykdant Europos Sąjungos bendrąją ir užsienio politiką; sieksime prisidėti prie Europos Sąjungos kuriamos saugumo ir gynybos politikos įgyvendinimo. Kuriant naują saugumo architektūrą Europoje, Lietuva sieks prisidėti prie tų procesų, dėl kurių NATO vaidmuo nesumažėtų.

Vyriausybė dės visas pastangas, kad mūsų šalis artimiausiu metu būtų pasirengusi narystei NATO ir 2002 metais sieks narystės šioje organizacijoje.

Vyriausybė sieks brandaus ir aktyvaus Lietuvos dalyvavimo tarptautinėse organizacijose, ypač Jungtinių Tautų, Europos saugumo ir bendradarbiavimo, Pasaulio

prekybos ir kitose, sieks tapti Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD) nare.

Santykiai su kaimyninėmis valstybėmis

Lietuva toliau bendradarbiaus su Lenkija – strategine partnere kelyje į Europos Sąjungą ir NATO.

Baltijos valstybės ir visas Baltijos jūros regionas toliau liks užsienio politikos prioritetu.

Vyriausybė vykdys geros kaimynystės santykiais grindžiamą politiką su Rusija, siekdama sudaryti Lietuvos verslui ir finansinėms struktūroms geresnes sąlygas ieškoti partnerių Rusijos ir kitų NVS šalių rinkose. Bus stengiamasi užmegzti glaudesnius ekonominius santykius su Kaliningrado sritimi. Lietuva toliau aktyviai dalyvaus įgyvendinant tas Europos Sąjungos ir JAV iniciatyvas, kurios įtrauktų Kaliningrado sritį į Europos procesus.

Toliau numatoma palaikyti pragmatiškus abipusiškai naudingus ekonominius santykius su Baltarusija, kartu siekiama palaikyti demokratines tendencijas kaimyninėje šalyje.

Ekonominiai interesai

Vyriausybė ieškos naujų perspektyvių rinkų įvairiuose pasaulio regionuose. Diplomatinė atstovybių plėtra bus derinama su ekonominiais šalies prioritetais.

Bus stengiamasi kuo plačiau pasinaudoti įstojimo į Pasaulio prekybos organizaciją privalumais, siekiant palankesnių prekybos santykių su įvairiomis pasaulio valstybėmis.

Užsienio politikos vykdymas

Ypač daug dėmesio numatoma skirti Lietuvos diplomatinės tarnybos ugdymui ir išlaikymui.

Vyriausybė skatins kuo platesnius Lietuvos žmonių ryšius pagal interesus su užsienio nevyriausybinėmis organizacijomis ir pavieniais asmenimis.

Numatoma siekti, kad lietuviai kitose pasaulio valstybėse prisidėtų prie svarbiausių Lietuvos užsienio politikos tikslų įgyvendinimo – visų pirma narystės NATO ir Europos Sąjungoje.